

ЮГОСЛАВЯНСКИ СТЕНОГРАФЪ.

JUGOSLAVJANSKI

STENOGRAPH.

Broj 3.

SOFIJA, 1. juliya 1880.

Tečaj IV.

Издава се всѣки втори мѣсець.	Izhaja vsaki drugi mesec.	Izlazi svaki drugi mjesec.	Издава се всѣки други мѣсець.
Цѣна за год. 5 фр.	Cena na leto 2 gld.	Sjena na god. 2 for.	Цѣна за год. 5 дин.

Кога ще почнемъ да придобиваме полза отъ учението на стенографията?

(Написалъ Болеславъ Буковски).

Наистина много пѣти и мнозина питатъ: Кога ще придобиемъ полза отъ трудоветѣ си, които полагаме за изучаванieto на стенографията? Да ли трѣба дълго врѣме за това, и колко врѣме трѣба? — На такива запитвания, мѣчно е да се даде положителенъ отговоръ; защото при многото други обстоятелства, отъ които зависи бързото или бавно изучаване на какъвѣто и да е прѣдмѣтъ, първо, различни сѣ чловѣческитѣ способности; а второ, това немалко зависи и отъ други нѣкои обстоятелства, на пр. отъ учителя, учебни сръдства и т. н. т.

Ако почне нѣкой да учи французски или английски езикъ — а такива не сѣ твърдѣ рѣдки — и го попитае съ горѣказанный въпросъ, то обикновенно ни отговаря на края на една половина година, отъ какъ е почналъ да учи: че колкото и да е училъ, то се счита, че сега е ужъ започеналъ; на края 9 или 10 мѣсеци може да ни отговори, че не е дълго врѣме отъ какъ е започеналъ; а на края на цѣла една година казва, че с а м о една година е училъ. И никою недохожда на умъ, че ако нѣкой

между заниманията си или между другитѣ училищни предмѣти, частно учи нѣкой езикъ, той на края на една или двѣ години достатъчно може да говори тоя езикъ.

Но има нѣкаква разлика между изучаванieto на нѣкой езикъ и изучаванieto на стенографията. Истина е само, че трѣба оная, които между заниманията си или между другитѣ училищни предмѣти се занимава и съ стенографията половина година, да се учи два или три часа на день, ако иска да придобие сичката поаза, която съ пълно право се приписва на това искусство. Неможемъ да помислимъ, че нашитѣ ученици, ако учатъ тоя необикновенъ предмѣтъ всека недѣля по два часа, на края на учебната година ще записватъ 80—100 думи за минутата, или че стенографията имъ е прѣминала въ кръвта и месото. Такъво бързо напръганie на силитѣ у насъ не дава напръдъкъ. Нъ който точно и съвѣстно посѣщава прѣдаванията и съ присърце внимава въ тѣхъ; които сички знакове, правила и съкращения основно си присвои и които между това и въ къщи се занимава по нещо съ стенографията, той може — ако е въ обще уметвенно надаренъ — на края на половина година, ако се и занимава по три часа на недѣля, или на края на една година, ако се е занимавалъ по два часа на недѣля, прилично и гладко да чете стенографическото писмо и въ минутата около 50 думи да написва. Младийтъ стенографъ най-много трѣба да настоява на това, че въ сѣкой случай гдѣто е възможно, да употребява това искусство въ практическитѣ си занимания. Освѣнъ това добръ е, а повече нужно е при такъвъ, да слѣдва и идущата година, или да се запише като членъ, гдѣто има стенографическо дружество. По тоя начинъ отъ день на день се напръдва въ това искусство и отъ день на день става любопитенъ учащия, тѣй щото ако е въвелъ челоуѣкъ до нѣкъде стенографията въ ежедневнитѣ си занимания, то послѣ мъчно ще му бѣде и ще се сърди, ако му не бѣде възможно да я употребява.

Има людиие, които много горѣщо се въодушевляватъ като чюятъ за нѣщо полѣзно, а послѣ скоро се охлаждатъ. А щомъ е угаснала първата имъ искра, то се отклоняватъ отъ предмѣта; и за тѣхъ можемъ да приспособимъ Хорациевото изречение:

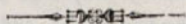
„Nil sine magno

Vita labore dedit mortalibus;“

което на Български значи: „Нищо не е далъ животътъ безъ много трудове на чловѣцитѣ.“ Сиречь, работата се познава на край. — Нѣкои силно се въсхищаватъ, като чоятъ за безбройнитѣ добрини на стенографията. Послѣ се охлаждатъ и казватъ: тука трѣба чловѣкъ да се заеме и да се учи много врѣме; ех! азъ иначе съмъ си прѣдставявалъ. — И така се отклоняватъ душевно.

Такива юнаци, ако искатъ отговоръ на питанието, което стои въ началото на тая статия, ще се убѣдятъ, че тѣ до сега сж се бъркали, като сж имали прѣдъ видъ повече иѣкакви цифри за дѣне, недѣли и мѣсеци, които трѣбади за изучаванieto на стенографията, нежели истинската народна пословица: „Отъ потъ има имогъ.“

Прѣвель Х р. П. Константинувъ.

НАУКА ЗА БЪЛГАРСКАТА СТЕНОГРАФИЯ.

(Продължение.)

С ъ г л а с н и т ѣ .

§. 13. Защото простото съединяване на обикновенитѣ съгласни знакове въ стенографията означава гласната е, то трѣба да се назначаватъ съ особенъ начинъ, гдѣто между двѣтѣ или тритѣ съгласни нѣма ни една гласна. Това се прави по тоя начинъ, щото съгласнитѣ се съединяватъ непосредствено помежду си; т. е:

- а) поединнитѣ съгласни знакове се сливатъ въ единъ съставенъ знакъ (сливание);
- б) единъ знакъ може да се впише или вложи въ другъ (вписвание или слагание);
- в) онѣзи знакове, които не могатъ нито да се слоятъ нито да се впишатъ, тѣ се съединяватъ посредствомъ тѣсно писаиe по между си (стеснявание).

Тоя начинъ на спояванието, гдѣто се намиратъ съгласнитѣ непосредствено една при друга, безъ да има нѣкаква гласна

между гѣхъ (полгласни ъ и ѣ не се зимагѣ въ внимание), нарича се съставена консонанция; това трѣба да се различава отъ онѣзи случаи, гдѣто между съгласнитѣ се намиратъ гласнитѣ. — Отъ найголѣма важность при непосредственото съединяване е сливанието, слѣдъ него въписванието; а гдѣто не може да се употрѣби нито първий нито вторий начинъ, тамъ се пишатъ знаковетѣ тѣсно единъ при другий.

Забѣлѣжка. За символическото насначавание на гласнитѣ, които слѣдватъ слѣдъ съставената консонанция, трѣба да се внимава слѣдующето: Съгласнитѣ, които сж слѣти по между си въ единъ знакъ, считат се са една буква, когато се назначава гласната въ тѣхъ; т. е. ако трѣба да се тури низко или висоцѣ, туря се цѣлий знакъ, или ако има да се надебелява, тогава се надебелява цѣлий знакъ (състоящъ отъ двѣ букви). А онѣзи, които се вписватъ или стѣсняватъ, считатъ се като една буква само тогава, ако има да ѝ се промѣни положението (т. е. когато има да се туре низко, висоцѣ или въ срѣдата); а когато има да се промѣни формата на вписанитѣ знакове, тогава се промѣнява само на оная съгласна, която се намира непосредствено прѣдъ гласната.

Тука слѣдватъ съгласнитѣ, които сж най важни въ съставенитѣ консонанции, и ние ще покажемъ, по кой начинъ се съединяватъ непосредствено:

Р

§. 14. Съгласната **р** е найважна въ това отношение:

а) слива се съ слѣдующитѣ съгласни въ единъ знакъ: **вр, др, кр, тр, ср, чр**, гдѣто **р** назначено на края отъ прѣдстоящия му знакъ; въ съставенитѣ **рд, рт** и **рч** исравено е въ началото на слѣдующий знакъ; а въ съставенитѣ **бр, мр, пр** изразява се, като се направи прѣдтоящата съгласна по дълга съ $\frac{1}{3}$ отъ обикновенната дължина;

б) вписва или влага се въ съставенитѣ **жр, зр, цр, шр**;

в) непосредствено се съединява въ слѣдующитѣ съставини: **рб, рв, рж, рз, рц**, — **гр, ср, фр, хр**.

(Виждѣ притурка §. 14.)

Забѣлѣжка. Въ всичкитѣ други случаи за съединяването на р употребява се стѣсняването. Сжщо това става тоже при всичкитѣ други съгласни, ако не се намира въ слѣдующитѣ членове, които говорятъ за съгласнитѣ, нѣкой другъ начинъ за тѣхвото непосредствено съединяване.

Преводъ на стенографическитѣ примѣри.

Брадавица, браваръ, бранитель, брой, бромъ, брошь, бригада, бродаръ, брусъ, бруто, бръгъ, бръме, врачаръ, врачъ, върба, върсещъ, въръзъ, върхъ, вретене, врѣме, врѣджъ;

грамота, граница, графитъ, грация, градъ, граната, гричъ, гробаръ, грозець, громоръ, гърбовъ, гърб, гърло, гругъ, грижа, драго, драсколачъ, дрипа, дрипавъ, дробещъ, дърваръ, дърво, друмъ, дружина, дребещъ, дрехи, — жрѣбе, жрѣбница, жречески, — зрно, зркала;

крава, крадецъ, кракъ, краста, крачитало, кредитъ, кривачъ, кривица, кристалъ, крокодилъ, критика, къртъ, крина, криминалъ, крило, кроткъ, крута, кървъ, кървавъ, къртъ, кърхекъ, крепекъ, мравъ, мраченъ, мъртво жрѣжа, мраморъ;

правачъ, правило, Прагъ, прашець, пращамъ, Прелатъ, претенция, процесия, прокиша, проколъ, промѣна, пропадамъ, пропорция, пророкъ, просвѣта, проспектъ, простакъ, простете, просторъ, протеець, протокъ, протоколъ, профилъ, първи, първа, първо, продавамъ, преграда, прѣко, прѣкоръ, прѣмедже, скривамъ, скритъ, скърбъ, Срѣдецъ, срамотенъ, сриченъ, сроденъ, Сърбинъ, сърдитъ, сърдце (сърце), срѣда, срѣщамъ, стрѣха, стрѣла, страна, струно, струнаменъ, струвамъ, строй, стругаръ, стрударъ, страхъ, страхагия, страсть; трагедия, трактатъ, тритакъ, триосъ, троглодитъ, троица, тронна рѣчь, тропамъ, трофей, трубадуръ, трунамъ, труденъ, тренъ, трѣба, трѣскамъ; фрегатъ, френологъ, фракъ, фраза, фрита, фронтъ, фруктъ, храмъ, хрина, хранителенъ, христоматия, Христо, Христосъ, хромъ, хъркамъ, хъртка; църкалъ, чрвенъ, чрѣво; шрафиранъ, щрекель, щрбина.

(Слѣдующитѣ съгласни слѣдватъ по азбучний редъ.)

VI

В

§. 15. Съгласната **в** назначава се съ една завийка, като се непосредствено съединява съ прѣдстоящитѣ: **б, д, ж, з, м, т, х, ц, ч, ш, щ**, въ скупове **бв, дв, жв** и т. п.

Забѣлѣжка 1. За **в** на конецъ на думитѣ, и въ срѣдата когато слѣдва за него **н** или **нь**, имаме особенъ знакъ.

(Виждъ притурка §. 15.)

Забѣлѣжка 2. Прѣдлогъ **въ** (у) назначава се въ стенографията като „у.“

Преводъ на стенографическитѣ примѣри.

Двигамъ, дворъ, дворецъ, званье, звонецъ, вѣръ, творецъ, твърдѣ, хвала, хлатъ, цвѣтъ, цвѣте, бачва, швабра, Шведецъ, Швайцаръ; робъ, главно

К

§. 16. **К** слѣва ве съ **м** въ **км**, а непосредствено се съединява съ **в** и **с** въ **кв** и **кс**.

(Виждъ притурка на сжщий §.)

Преводъ на стенографическитѣ примѣри.

Кметъ, кометъ, комаръ, тъкмо, буква, къасъ, квартиръ, Москва, чърква, Мексика, ексикъ.

Л

§. 17. Знакътъ за **л** уписва се въ: **г, ж, з, м, п, с, т, х, ц, ш, щ**, и се изрича съ тѣхъ съвокупно като **гл, жл, зл** и т. п. — Въ всичкитѣ други съставени консонанции, въ които се намира **л**, употрѣблява се стѣнявание.

(Виждъ притурката §. 17.)

Преводъ на стенографическитѣ примѣри.

Гласъ, гладъ, гледъ, глина, глоба, глупавъ, глухаръ, жлътъ, жълтица, влатевъ, влато, злина, злоба, младъ, млинъ, млѣко, пламакъ, планина, платина, платно, племе, плоскъ, плоча, плута, плѣсъ, плѣнь, сладъ, слава, славенъ, славей, слонъ, слуга, тласкамъ, тлъчка, тлъсътъ, тлъинье, хладенъ, хлаше, хлонамъ, хлъбокъ, хлъбъ, шлемъ, шлюнъ.

М

§. 18. **М** се слива съ **ш** въ **мш** (**мж**), съ **н** въ **мн** и съ **з** въ **зм**.

(Виждъ притурката §. 18.)

Преводъ на стенографическитѣ примѣри.

Комшия, миѣние, мнемоника, змей, змия.

Н

§. 19. Знакътъ за **н** се вписва въ: **г, ж, з, х, ш**, за съединявание **гн, жн** и т. п.; съ **д** и **ч** за съединявание **нд** и **нч**.

Преводъ на стенографическитѣ примѣри.

Гнило, гной, гусенъ, гнѣвъ, длъжностъ, знакъ, значи, знаменитъ, вѣнчило, сѣнчасть.

С

§. 20. 1) Знакътъ за с слѣва се въ в въ особенъ знакъ, който е подобенъ на обратно с, за да се назначи съставената консонанция св.

2. Съединява се непосредствено съ; б, г, д, н, л, м, п, р, т, щ въ скупове: сб, сг, сд, ск, сл, см, сп, ср, ст, сц, нататкъ и въ скупове пс, кс.

3. Слѣдъ съгласнитѣ б, в, д, л, м, н, ч пише се с на конецъ думи съ свой обратенъ знакъ.

Преводъ на стенографическитѣ примѣри.

Сѣтъ, свила, сводъ, скеле, скжно, скжирникъ, смѣхъ, смутно, смоква, смрадъ, спасъ, сире, спжика, сърце, сърдитъ, сѣрна, срутенъ, срокъ, старъ, стѣкло, стига, сторанъ, сцепенъ, псува, лисуванъе.

Т

§. 21. Знакътъ т съединява се непосредствено съ ц, ч, ш, ф, х въ скупове: цт, чт (щ), фт, хт.

(Виждъ притурката §. 21.)

Преводъ на стенографическитѣ примѣри.

Цѣта, Ципъ, наѣта, раѣтъ, кѣте, сахтинъ, мехтепъ, бахтевѣ.

Х

§. 22. Х се слѣва съ: з, м, с, ш, ц въ скупове: хз, хм, хс, хш, хц. Нъ такива думи намирватъ се рѣдко въ българскій езикъ.

(Виждъ притурката §. 22.)

Преводъ на стенографическитѣ примѣри.

Ахмедъ, хмелъ.

§. 23. Непосредственото съединяваніе (сливаніе и вписаніе) може да се употрѣблява въ полза на краткостта на писмото тоже и въ сложна конзонанция, ако има между двѣтъ съгласни една гласна, която може да се овначи

въ прѣдстоящата съгласна, и ако съ това никакво двойно значение не става.

(Виждъ притурката §. 23.)

Преводъ на стенографическитѣ примѣри.

Гора, глаголѣ, гостѣ, харачѣ, хоро, сврвванѣ, мравѣ, уставѣ, кометѣ, комшия, мѣлченкомѣ.

§. 24. **Испущание гласнитѣ.** Ако е въ интересътъ на бързостночността и краткостта на писмото, не съществениитѣ или малко съществениитѣ гласни модатъ съвѣмъ да се наоставятъ. Такива гласни често се намиратъ въ падежнитѣ склонѣния и глаголнитѣ спрежения и пр. Съществена гласна е въ кореньтъ, дѣто трѣба да се назначи. — Може да се каже: често може да се употрѣблява тѣсно споявание вмѣсто широко.

(Виждъ притурката §. 24.)

Преводъ на стенографическитѣ примѣри.

Вечерѣ, тежко, готовѣ, -а, -о, стеванѣ.

§. 25. **За чуждитѣ думи и собственнитѣ имена.**

Чуждитѣ думи се пишатъ споредъ онова, що се намира въ §. 2. на стенограф. правописание, по същитѣ правила, които сж наредени за бѣлгареки думи. — Вмѣсто з ние се обикновенио с, защото това е практиченъ знакъ. На пр. поезия = поесия.

И собственнитѣ имена се пишатъ споредъ обикновеннитѣ правила на стенограф. писмо; само трѣба да се pazi ясностъ и заради това въ непосредното споявание въ сложна консонанция гласнитѣ немогатъ да се изоставятъ.

Чуждитѣ собствеини имена се пишатъ обикновено както се чоятъ, защото това е принципъ на фонетиката, която владѣе въ стенографията, и която изисква това. Обаче може, а особено ако не сж въобще познати, да се пишатъ споредъ своитѣ правила на правописанието.

(Виждъ притурката §. 26.)

Прѣводъ на стенографическитѣ примѣри:

Атласѣ, ажио, базисѣ, бурса, диплома, фантазия, физика, гимназия, идея, юсѣ, критика, лабиринтѣ, литература, математика, нивѣ, поезия, политика, театръѣ, жаждарѣ; Антонѣ, Гете, София, Чикаго, Лодръѣ.

(Слѣдва.)

КРАТКА

SLOVNICA BOLGARSKEGA JEZIKA.

(Za Slovence priredil A. BEZENŠEK.)

(Prodolženje.)

II. SKLONITVA.

Po tej sklonitvi sklanjajo se vsi samostavniki žeskega spola, končujoči v sing. na a, я ali ъ.

Samostavniki na а imajo v plur. и (ali ъ), oni на я in ъ imajo samo и. Na pr. соба → соби (собы), земя — земи, кость — кости, книга — книги itd.

1. Primeri za II. sklonitbo.

	Sing.	Plur.
Nom.	главѣта	главитѣ (главытѣ)
Gen.	на (отъ) главата	на (отъ) главитѣ
Dat.	на главата	на главитѣ
Acc.	главата	главитѣ
Voc.	главо	глави

Tako se sklanjajo, imajoče vse naglas na poslednjem zlogu: вода, гора, душа, звезда, жена, овца, роса, рѣка, рѣка, снаха, снага itd. Рѣка ima u plur. рѣци in рѣцѣ (dual).

Isto tako se sklanjajo po primeru глава tudi besede, imajoče naglas na predposlednjem zlogu: вила, ружа, майка, мишка, мъка itd. Книга ima v plur. книги in книжъя, ravno tako tudi къща in нива plur.; къщи (къщы) in къщя, нива in нивья.

2. Samostavniki на я sklanjajo se tudi po gornjem pravilu, samo imajo v plur. znižom procto и а v voc. sing. е. Na pr. княгинята, voc. княгине, plur. княгинитѣ. Drugi primeri: богиня, Гъркня, милостиня, пустиня, земя, воля; podobno se sklanjajo tudi nekoja imena moškega spola, ktera imajo koncovko я, kakor сѣдя (sodnik), Империя (cesarstvo), plur.: сѣди, Империи; шуря (svak), plur. шури.

3. Samostavniki на ъ sklanjajo se kakor oni на а; на пр. властѣта, acc. властѣта, voc. власте; plur. властитѣ.

Оразка. Vlastna imena žensk. spola na **a** ali **я** sklanjajo se po navedenih primerih, samo v plur. dobivajo dostavek **ини**; n. pr. Неда — Недани, Иванка — Иванкини, Мария — Мариини, bez člena v sing. in plur., ktereга vlastna imena v obče nedobivajo.

III. SKLONITVA.

Po tej sklonitbi sklanjajo se vsi samostavniki srednjega spola, kateri imajo v sing. **e** ali **o**, a v plur. **a** ali **ета**, **ья**, **ена** in redko **еса**; n. pr. лице — лица, поле — полета, знамение — знамения, време — времена, чудо — чудеса.

1. Primeri za tretjo deklinacijo.

	Sing.	Plur.
Nom.	лицето	лицата
Gen.	на (отъ) лицето	на (отъ) лицата
Dat.	на лицето	на лицата
Acc.	лицето	лицата
Voc.	лице	лица

Tako se sklanjajo vsi samostavniki srednjega spola s koncovko **це** ali **ще**, kakor: сърдце, слънце, яйце, огнище, читалище itd.

2. Samostavniki na **e** plur. **ета**; n. pr. морето — моретата, полето — полетата; пиле (pišče), куче (pes), момче (dečko), момиче (deklica) itd.

3. Samostavniki na **ие** (**ьe**) imajo v plur. **ия** (**ья**); n. pr. четението — четенията, учението — ученията; моление, мнение, писание (писанье), цвѣтье — цвѣтья, лозье — лозья (trsje), ъetje — ъетья in ъетьета, питье — питья in питьета itd.

4. Samostavniki na **e** v plur. **ена**; n. pr. времето — времената, име — имена, сѣме — сѣмена, племе — племена itd.

5. Samostavniki na **o** plur. **еса**; n. pr. чудото — чудесата, словото — словесата; небо — небеса in небета itd.

Оразка. Око in уxo imajo v plur. очи in уши; рамо ima рамена in раменѣ (dual), дѣте — дѣца, дърво — дърва (drva za gorenje) — дървье (za stavbe) = дървета in дървья (drevesa).

Zdrobneli samostavniki (deminutiva) tvore se s koncovkami че, ичка, ща, ка, чица, це, ецѣ, енце; n. pr.

1. **че** dobivajo:

a) samostavniki moškega spola, izhajajoči na soglas; kakor: ратай — ратайче, славѣй — славѣйче (slavček), столъ — столче, волъ — волче;

b) samostavniki moškega spola na **а**, kakor: войвода — войводче, владика — владиче.

2. **ичка** dobivajo:

a) nekateri samostavniki ženskega spola končujoči na sogl.; n. pr. печь (peč) — печичка, свѣщъ — свѣщичка, кость — костичка;

b) večina samostavnikov žensk. sp. končujočih na samoglas; n. pr. гора — горичка, баба — бабичка, крава — кравичка;

3. **ица** dobivajo:

a) večina samost. žensk. sp. na **ка**; n. pr. гжесь (gos) — гжечица, булка (nevesta) — буличица;

b) nekateri samost. žen. sp., kateri imajo tudi ичка: глава — главичка — главица; душа — душичка — душица;

4. **ка** dobivajo nekateri samost. žen. sp. končujoči na samoglas; n. pr. година (leto) — годинка, ловина (vinski trs) — ловинка.

5. **чица** dobivajo nekatera samost. žensk. spola končujoči na sogl., n. pr. кървь — кървчица.

6. **це** dobivajo samost. srednjega spola, n. pr. месо — месце, перо — перце, брашно — брашенце.

7. **ецъ** dobivajo nekateri samost. moškega sp.; n. pr. дъждъ (dež) — дъждець, медъ — медаць, снѣгъ — снѣжець.

8. **енце** dobiva mnogo samostavnikov sredn. spola, posebno kateri imado v plur. ета; n. pr. гласъ — гласенце, пиле — пиленце, моиче — момченце.

Роведавни samostavniki tvore se s koncovko ице; n. pr. градъ (mesto) — градище (veliko mesto), баба — бабище.

(Dalje sledi).

STENOGRAFIJA IN SLOVENSKE SREDNJE ŠOLE.

Dolgo časa moral je slovenski narod sterplivo čakati na jedno pravico, ki jo uživa vsak narod na svetu, od kitajskega počemši pa gore do francoskega; t. j. moral je čakati na srednje šole, kder se bode podučevalo v njegovem materinskem jeziku, a ne v tujem.

Potomci naši bodo zglavo majali in se čudili tej žalostnej istini, a za nas sedaj ne prestane drugo, razven da trezno pogledamo okolo sebe, i da pristopimo k delu.

Slovenci trebamo sedaj, ko stopamo na to novo polje, pred vsem orodja, s katerim bomo obdelovali véde in znanosti. To orodje so učne knjige za šolsko porabo. Imamo jih scer vže za nekoje stroke, za druge stroke treba jih še sestaviti, a za tretje stroke imamo nabrano grabivo, vendar še! nij tako urejeno kakor treba za šolsko knjigo.

Med poslednje spada slovenska stenografija. Kakor je znano našim čitateljem, priobčili smo mi v prvih letnikih „Jugosl. Stenografa“ med drugim tudi stenografijo za slovenski jezik. Ko smo njo spisovali, pač se nismo nadjali, da bode zadobila prej kakor hrvatska, kterej smo posvetili glaven trud, občo važnost v srednjih šolah.

Slovenskej stenografiji odpira se široko polje, ker bode stopila na mesto nemške, ki se je sedaj dosta obsirno gojila na gimnazijah in realkah po Slovenskem. Za slovensko stenografijo je toraj vže položena zdrava in krepka podloga, ktera jej bode pomogla do bržega in obsirnejega razvitja, nego je pri katerem drugem južnoslavjanskem narodu mogoče.

Mi se prav iz srca radujemo tem ugodnim okolnostim za naš narod in za našo stvar.

A ker je naša dolžnost kot rodoljuba in strokovnjaku da pomagamo, koliko zamoremo, v tem obziru, imamo namen, izdati morda vže prihodnjega šolskega leta stenografijo za slovenski jezik v posebnej knjigi.

Nadjamo se, da bomo pri tem podvzetju našli odziva pri našej ukaželjnjej slovenskej mladeži, ktera bode s tem večim veseljem segla po knjigi, ker bo videla v zanapred tudi veliko korist in neizogibno potrebo učenja slovenske stenografije. Kakor so se do sedaj slovenski dijaki posluževali v širokem razmeru nemške stenografije pri bilježenju nemških predavanj, tako se bodo v prihodnje posluževali slovenske stenografije pri bilježenju omiljenih jim slovenskih predavanj na slovenskih srednjih šolah. — Razven tega naj ne pozabi naša mladež, da se отвара sedaj za vsako slovensko znanje široko polje na slavjanskem jugu!

A. Bezénšek.

ДОПИСКА.

Изъ Франция. Управителъ на стенографическото бюро въ депутатската камара въ Парижъ Г-нь Лагашъ бѣше избранъ за сенаторъ. По случай на този изборъ Д-ръ Делоней изрече слѣдующитѣ думи: „При изборитѣ на 5 Януарий т. г. бѣше избранъ Директоръ на стенографическото бюро Г-нь Целестинъ Лагашъ за Сенаторъ на департамента Оазъ, гдѣго той дълго време бѣше генерални совѣтникъ. Лагашъ въ 1848 год. бѣше прѣдставителъ въ Нар. Събрание, но чини ми се че не бѣше нѣговий досегашенъ политически животъ главната причина за да се избере въ Сената. Истина е, че се избра по прѣдложение на републиканския Комитетъ и се записа при републиканската левица, но върната причина и най-солидарното праведно название за изборътъ на Лагашъ бѣше нѣговата дълга отлична стенографическа кариера, която бѣше причина и на кариерата на стенографътъ Превостъ, който би билъ безъ съмнение тоже задобилъ мѣсто въ Сенатътъ, ако да бѣше подълго живѣлъ. И двамата постигнаха скоро и едноврѣменно отличното си звание съ своитѣ теоритически дѣла, на които резултатътъ бѣше за Превоста по-голъмъ отъ колкото на Лагашъ; и двамата сж практики отъ извъреденъ талантъ, и само на тоя талантъ има да имъ се приписва високото мѣсто, което завземаха като Директори на нашитѣ най-важни публични стенографически бюра. . . . Ако ще бѣде застѣжвана стенографията въ Сенатътъ, то не е било възможно да ѝ се избере по добъръ прѣдставителъ. Отъ тѣзи точка на зрѣние могатъ да си честитатъ приятелитѣ на това искусство за този изборъ, а за това трѣба да благодаримъ най-сърдечно на нашитѣ съотечественици.“

STENOGRAFSKA LITERATURA.

„Jahrbuch der Schule Gabelsbergers“, 1880. Та летопис, kteri izdava kral. stenograf. zavod v Draždanih, donaša letos na čelu sliko zaslužnega moža za stenografijo g. H. Haeppe-a z njegovim životopisom. Iz statistične tabele razvidimo, da se je l. 1879 učilo Gabelsbergerjeve stenografije 21.697 oseb (za 1264 več nego predlani); stenogr. društev bilo je 334 (za 64 več nego predlani); členov je bilo pri teh društvih 12.046. Gospej i gospodičin učilo se je stenografovati 855. — Iz južnoslavjanskih pokrajin najdemo

posebej zabelježeno pod naslovom Sofija (str. 66), da je bolgarska vlada Bezenška pozvala, da priredi stenografijo za bolgarski jezik in da uredi sten. bureau pri narodnem zboru, potem (na str. 58) vidimo da se je v Zagrebu od Bezenška predavala do konca julija stenografija na gimnaziji (65 učencem) in na kadetskejši šoli, ter da se je namerjavala vsled zaključka univerzitetnega senata in hrvatskega sabora uvesti tudi na vseučilišču Franje Josipa I. in drugih srednjih šolah v Zagrebu. V Mariboru (str. 51) vidimo, da je „prvi slovenski stenografski venček“ pod predsednikom Ivan Dečkom in Mat. Murkom imel 17 pravih členov, ki so zborovali vsaki teden dvakrat in se vadili v slovenskejši stenografiji. V Novem mestu (str. 56) bil je tudi „slovenski sten. venček“ pod predsedništvom Janka Šašelja; členov je imel 26. — Sploh razvidimo iz tega izveščja, da se je učilo Gabelbergerovo stenografijo priredeno za tuje jezike 4610 oseb, in to: 1473 madžarski, 1242 italijanski, 994 češki, 568 poljski, 133 švedski, 93 danski, 65 hrvatski, 27 slovenski, 16 latinski itd. — Želeti bi bilo, da se broj hrvatskih in slovenskih učencev pomnoži, a k temu imamo nade, da bode skoro došel še lep broj učencev stenografije iz Bolgarie in Srbije.

— Knjiga „15 dni na Dunavu“ (Fünfzehn Tage auf der Donau⁽¹⁾), ktero je sestavil avstrijski prestolonaslednik Rudolf, bode skoro izišla tudi v stenografičnem pismu od J. Fuchsa, vsled dovoljenja samega carjeviča.

* Cours de sténographie internationale, d'après le système de Gabelberger. Précédé d'un abrégé d'une histoire de la sténographie avec beaucoup de modèles d'écriture intergalés dans le texte. Par Henri Krieg, professeur, directeur de l'institut royal sténographique de Dresde. — (Prix 7 francs. — J. J. Weber à Leipzig.)

„Тѣснописнѣ listy“ č. 3. Rozhled. (Schriftwort; die Stenografie; Stenografičeskij Listok; Jugoslavj. Stenograf.) — Valná hromada. — Feuilleton. — Proslav Franty Šumavského. — Různé zprávy. (Litomyšl, Plaňany, Srdec.)

„Тѣснописнѣ listy“ č. 4.: Rozhled. — Příspěvky k dějinám českého těsnopisu. (V. Rosický). — Ze spolku. — Proslav Franty Šumavského (Dokončení). — Různé zprávy. (Chrudim, Přerov n. M.) — S něm. příl. č. 2.

Прѣгледъ на Славянската стенографическа литература

въ „Тѣснописнѣ Listy“ брой III.

„Съ голѣма радостъ поспрѣщамъ въ новъ животъ вступившии Безеншекoвъ „Jugoslavjanski Stenograf“ или какъто гласи гордо надписътъ надъ Харватско-Словенскиятъ: „Югославянски Стенографъ;“ и какъвъ е тѣзи надписъ? — българский!

Ний можемъ да употрѣбимъ думитѣ: „Le roi est mort, vive le roi!“

Югослав. Стенографъ, който бѣше престаналъ въ Загребъ да излиза, слѣдъ малко виждами Безеншека, като истинский юначеский пиониръ на нашето искусство, весело да редигува доле въ Срѣдецъ — гдѣто освѣнъ мѣстото на професоръ сжщеврѣменно е и директоръ на стенографическата канцелария при Народното Събрание — IV. година на листътъ; и така имамъ въ Българското Княжество вѣстникъ стенографический, който самъ е по-старъ отъ самото Княжество. Че начена да се развива Българската стенография, напълни ни съ искренна радостъ и всичката хвала заслужва правителството, което въ началото на парламентаренъ животъ е знаело да оцѣни нашето искусство. Безеншекъ пакъ заема честно мѣсто между разпространителитѣ на Славянската стенография, като е прѣвелъ Габелсберговский системъ на българский езикъ.

За днесъ свършвами и желаемъ трудътъ на Безеншека, да бже въ полза и хвала на българский народъ!“ —

Различни стенографически извѣстия.

— Народното Събрание въ София довърши на 5. Юний своята сесия, въ която е имало 59 заседания, отъ които всѣко е траяло по 3—4 часа. Въ камарата стенографираха прѣзъ всичкитѣ заседания Управителтъ на стенографическото бюро и Ревизорътъ. А въ канцеларията преписваха стенограмитѣ нѣкои директно, а нѣкой когато имъ се предиктуваше: Г-да Константиновъ, Сарафовъ, Шандаровъ, Ценовъ и Ташикмановъ. Последниятъ бѣше сжщевременно корректоръ. — Плащане се на Ревизоръ-стенографътъ по 20 фр. на денъ а на другитѣ по 10 и по 8 франка. Дневницитѣ, които се печататъ въ кварталъ-форматъ, ще имать около 500 страници. Печатанието имъ ще се свърши до мѣсець Септемврий т. г. Ще се продаватъ при Г-нъ Архиварътъ на Нар. Събрание по 10 фр.

— Плата на стенографитѣ въ Английский парламентъ. Въ Английский парламентъ се плаща на стенографитѣ за всяки 72 думи по единъ шилингъ (около 1¼ фр.). Тая заплатата не е малка, и нѣкой попитахъ Управителтъ (М-ръ Гурней): „да ли тѣзи тарифа невъзбужда въ Васъ желание, да при турите думи, като well, indeed, now, then, gentlemen?“ Но той му отговориа: „ние трѣба да работимъ тѣжъ бързо и имаме тѣжъ много работа тоже извѣнъ парламентътъ (защото въ Англия много се говори), цетојнициѣма да се ползувами съ нѣколко стотини думи. Напротивъ ние повече кондензираме (съкращавание, дѣто е позволено). Защото и ораторитѣ и печатътъ се радвать, ако рѣчитѣ се малко съкращавать. При всичко това пакъ получавамъ въ годината по 400—500 фунта“ (около 12.000 фр.).

— **Стенографија в служби medicine.** Poseban način za uporabo stenografije, ki je dosedaj gotovo osamljen v zgodovini te umetnosti, dogodil se je nedavno v Draždanih. Jeden člen tamošnjega društva dobil je nalog, da stenografuje razgovor med nekim umobolnim in zdravnikom. To stenografovanje zgodilo se je po naredbi dotičnega zdravnika vsled želje sorodnikov umobolnega, kateri stanujo v Peterburgu, in kateri so hteli zvedeti razsodbo sodnika in zajedno čitati od besede do besede ta razgovor. Doktor je pohodil bolnika zajedno s stenografom in mu razložil uzrok svojega pohoda. Bolnik je privolil na to; in stenograf se je vsedel k mizi. Razgovor se je začel in tekkel s početka redovno. Pomalo pa se bolnik razjari, in začne z veliko brzino vse mogoče hrbljati. No vsejedno stenograf mu je točno sledil, tako da se je doktor pozneje čudil tej točnosti in podpisal je stenogram kot čisto resničen in točen protokol. Doktor se je posluževal tega stenografičnega zapisnika pri sestavljanju svoje razsodbe.

— Za stenografa u dalmatinskom saboru primljen je g. Anton Boltek, jedan od prvih djaka kod urednika ovoga lista, kad je započeo predavati stenografiju na zagrebačkoj gimnaziji. Plaće ima za svaki dan dokle traje zasedanje po 10 for. av. vr. (= 24 franka).

ИМЕНИКЪ НА ГГ. АБОНАТИТЪ.

(Imenik gg. naročnikov.)

Dr. Štefan Kočevar v Celju. — M. Vamberger, prof. v Karlovcu. — J. N. Feltrin v Srpencu (pri Gorici). — O. N. Traven v Samoboru. — A. Božič v Radoslavcih. — J. Šašelj v Ljubljani — Ivan Tanšek v Brežicah. — A. Zuža, dekan v Laškem trgu. — Gr. Presečnik v Vitanji. — L. Oblak na Krki. — С. кр. грађанска школа u Kостанјевци. — Недѣлчо Орѣшковъ въ Орѣхово. — С. С. Синвирски въ X. O. Пазарджикъ. — П. Константиновъ въ Софя. — Јорданъ Наумовъ въ Софя. — Младенъ Павловъ въ Орѣхово. — А. Даскаловъ въ Т. Пазарджик. — Читалище „Надежда“ въ Търново. — Иванъ Славейковъ въ Търново. — Тодоръ Божидаровъ въ Софя. — К. Симеоновъ въ Османъ Пазаръ. — Ученическото дружество (Никола Николаевъ) въ Болградъ (Бесарабия). — Благодѣтелното дружество „Искра“ въ Русчук. — М. М. Хостникъ въ Курскъ (Россия). — Les Elèves Bulgares Robert-College à Constantinople. — D. Minchovitch, Robert-College Roumèlie Hissar à Constantinople. (Слѣдва.)

Въ врѣмето на ваканцията (прѣзъ м. Августъ и Септемврий) адресътъ на Редактора е: А. Безеншекъ въ Загребъ (Петринска улица № 21) — Австрия.

О ferijah али роѣитницах месеца августа иn septembra je naslov за uредника: А. Bezenšek v Zagrebu (Petrijnska ulica 21.) — Hrvatska.

Lamo.

~ ~ ~

e ~ p ~ u ~ v.	P ~ l ~ e ~ b ~ u ~ r
e ~ n ~ e ~ l	a ~ l ~ i ~ s
u ~ o ~ u ~ z,	u ~ g ~ l ~ i ~ t
u ~ o ~ u ~ z	e ~ g ~ l ~ i ~ t

e ~ u ~ d ~ u ~ a,	u ~ o ~ u ~ z
h ~ u ~ n ~ n	o ~ r ~ u ~ l ~ i ~ t
u ~ o ~ u ~ z	h ~ u ~ n ~ n
R ~ l ~ y ~ h.	t ~ e ~ l ~ i ~ t

Povcu.

(u ~ z ~ n ~ e)

~ ~ ~
 u ~ o ~ u ~ z ~ p ~ o ~ d.
 u ~ o ~ u ~ z ~ p ~ o ~ d.
 e ~ g ~ l ~ i ~ t ~ e ~ l ~ i ~ t.

Наука за етимографујма.

Р.

§ 14.

а) < бр, е др, кр, (- мр,
 < р стр, < рр. < рд, > рт, > рл,
 < бр, < мр, > нр.

б) < нр, > зр, < цр, > шр.

в) < рд, < рв, > рж, > рз,
 < рц, > рр, < ср, > фр, > хр.

Примери.

ед, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н,
 о, п, р, с, т, у, ф, ц, ч, ш, щ,
 љ, њ, њ, њ, њ

В.

§ 15 < вб, > впр, > вб, > жб, > жб,
 > жб, > жб, > жб, > жб, > жб,
 > жб.

у лова, у нове, у равно.

Примери.

а, а (а), а, а, а, а, а, а, а, а,
б, в, г, д, е, ж, з, з, у, з-

К.

§. 16.

с км, с кв, с ке.

Примери.

с, с, с, к, се, с, з, сс,
ко, ко, со, с (с)-

Л.

§. 17.

з м, з м, з м, з м,
з м, з м, з м, з м, з м,
з м, з м.

Примери.

з, з, з, з, з, з, з, з, з, з,
з, з, з, з, з, з, з, з, з, з,
з, з, з, з, з, з, з, з, з, з,
з, з, з, з, з, з, з, з, з, з,
з, з-

С. 18М.

з ми, ~ ми, з ми

Примеры.

у, ~, ~, з, в.

Н.С. 19.2 ми, ф ми, з-ф ми, 2 ми,
з ми, в ми, з ми.

Примеры.

в, 2, 20, 2, ф, з, л, л, л,
к, ф.С.С. 20.

1) е св.

2) д св, з св, д св, о св, о св,
з св, з св, а св, б св, з св, з св,
з св,3) в св, в св, в св, о св, з св,
з св, в св.

Примеры.

д, з, л, о, а, ф, в, з,

vo, u, zo, z, ar, d, ot, ar, d, ar, b,
 b, b, Cu, Lu, Z, Z-

M.

S21.

Sum, fuy (em), / ym,
 Nam.

Мунтпу.

f, h, S, S, S, br, St, St.

S22.

H.

f xy, P ax, P xo, J xu,
 P xy - le, b.

S23.

z, vo, z, u, r, d, z,
 b, v, y, zlyz.

S24. d, f, S, S, S, f-

S25. S, f, b, Co, zo = zo, f^o

z, f, zo, b, = b, zo, z, v, f,

z, x, zo, w, H, ya.

z, f = z, q, b, = b, u = u.

L. 1000
 (1000 - 1000)

1000 - 1000 = 0
 1000 - 1000 = 0
 1000 - 1000 = 0
 1000 - 1000 = 0
 1000 - 1000 = 0

1000 - 1000 = 0
 1000 - 1000 = 0
 1000 - 1000 = 0
 1000 - 1000 = 0
 1000 - 1000 = 0

1000 - 1000 = 0
 1000 - 1000 = 0
 1000 - 1000 = 0
 1000 - 1000 = 0
 1000 - 1000 = 0

1000 - 1000 = 0
 1000 - 1000 = 0
 1000 - 1000 = 0
 1000 - 1000 = 0
 1000 - 1000 = 0

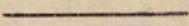
v o 7 . d e r p p e t s d e f d -

... y e n e t e z e n e f ,
m m e l e d e e l h y f e o h e s
r o h e -

e e e e e v r e f y e f i y r y
e y m e b d e o o r e e e f e ,
e o e , m e h e h e o l y - m o e e
e o e r e y e y e m e o h e y e e b
y e e e e e e e e e e e e e e
e e e e e e e e e e e e e e e

m p ~ r e f y e e e e e e e
e o l e y e e e e e e e e

. y e -

6-

<p><u>note</u> - 5th Nov, a</p> <p>2000, y 20, the ~</p> <p>just 9 ~ 7:00 ~ 10:00</p> <p>he - was given ~</p> <p>at 2500 ft ~ 1000</p> <p>like - 2 ~ 3 ~ 10</p> <p>he's 360 ~ 100, 100</p> <p>18 Cr. 2 ~ 10 Cr.</p> <p>to the ~ 10 ~ 20</p> <p>at 1000 ~ 2 ~ 30</p> <p>at 0 ~ 10 ~ 25-30</p> <p>Cr 10. 24 Cr, y-</p> <p>2 ~ 10, 0 ~ 10</p> <p>re 1000 ~ 10 ~ 10</p>	<p>see 1000 ~ 1000</p> <p>he's 1000 ~ 1000</p> <p>1000, ~ 1000</p> <p>1000 ~ 1000</p> <p>1000, ~ 1000</p> <p>1000, ~ 1000</p> <p>1000 ~ 1000</p> <p>1000 ~ 1000</p> <p>1000 ~ 1000</p> <p>1000 ~ 1000</p> <p>1000 ~ 1000</p> <p>1000 ~ 1000</p> <p>1000 ~ 1000</p> <p>1000 ~ 1000</p> <p>1000 ~ 1000</p> <p>1000 ~ 1000</p> <p>1000 ~ 1000</p>
--	--